

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

'Al 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht'

Gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de EU
Samenvatting van het jubileumsymposium op 29 november 2012

Afsluiting jubileumjaar

Met onder meer de uitreiking van de Prins Mauritsmedaille en de presentatie van het geschenk aan gewonde veteranen

Defensie 2.0

Hart of hard voor je personeel?

Dr. László Marác

Polen in Litouwen

Regionale bron van conflicten

De etnische en nationale grenzen komen, vooral in Oost-Europa, niet overeen. Dat leidt soms tot conflicten, zo ook tussen Polen en Litouwen.

In principe worden de rechten van nationale en etnische minderheden in het nieuwe Europa onvoorwaardelijk gewaarborgd. Dat levert een bijdrage aan de vrede, veiligheid en stabiliteit van het Europese continent. Er komen echter steeds meer signalen dat de rechten van deze minderheden opnieuw beknot worden, vooral in Oost-Europa. De verslechterende positie van de Poolse minderheid in Litouwen heeft inmiddels geleid tot een gespannen relatie tussen het 'moederland' Polen en Litouwen. Dat conflict tussen beide leden van zowel de NAVO als de Europese Unie, heeft belangrijke gevolgen voor de stabiliteit aan de noord-oostelijke flank van de EU.

Communisme

De etnische kaart van Oost-Europa is in de loop van de twintigste eeuw aanzienlijk veranderd. Dit is vooral toe te schrijven aan de gevolgen van de twee wereldoorlogen en de eenheidspolitiek onder het communisme. In de wereldoorlogen waren veelal nationale en etnische minderheden het slachtoffer van zuiveringen. Tijdens het communisme moesten etnische minderheden zich aanpassen aan de taal en cultuur van de meerderheidsnatie. 'Uniformisering' en 'homogenisering' zouden uiteindelijk leiden tot de 'nieuwe mens' zonder eigen nationaliteit en etnische identiteit, zo was de opzet. De 'etnische zuivering' voltrok zich onder het communisme vooral gewelddoos en in stilte. Uitzonderingen hierop vormden staten die 'officieel' meerling en multicultureel waren zoals Joegoslavië, Tsjecho-Slowakije en de Sovjet-Unie zelf. Met de implosie van het communisme, eind jaren tachtig, staken de oude, nationale en etnische tegenstellingen weer de kop op. In voormalig Joegoslavië liepen de etnische spanningen hoog op en werd er onder minderheden in Bosnië en Kosovo flink huisgehouden.

Charta van Parijs

Na de val van het communisme probeerde de internationale gemeenschap de minderhedenkwestie definitief te regelen, door het in te passen in een liberaal en democratisch kader. De 'Charta van Parijs', die de blauwdruk voor het nieuwe Europa moest gaan vormen, legde in 1990 vast dat in heel Europa etnische en nationale minderheden hun eigen taal en cultuur mogen gebruiken. Europese gremia, zoals de Raad van Europa en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) wierpen zich op als bewakers van deze Charta. Dit zou de vreedzame co-existentie binnen staten en tussen staten onderling in Europa ten goede moeten komen.

Voordat de staten uit Oost-Europa toetraden tot de Europese Unie en de NAVO, leek deze redenering op te gaan. Maar nu is er toch een terugval te constateren. Het lijkt erop dat de rechten van minderheden in Oost-Europa opnieuw beperkt worden, met alle gevaren voor de Europese veiligheid van dien.

Polen in Litouwen

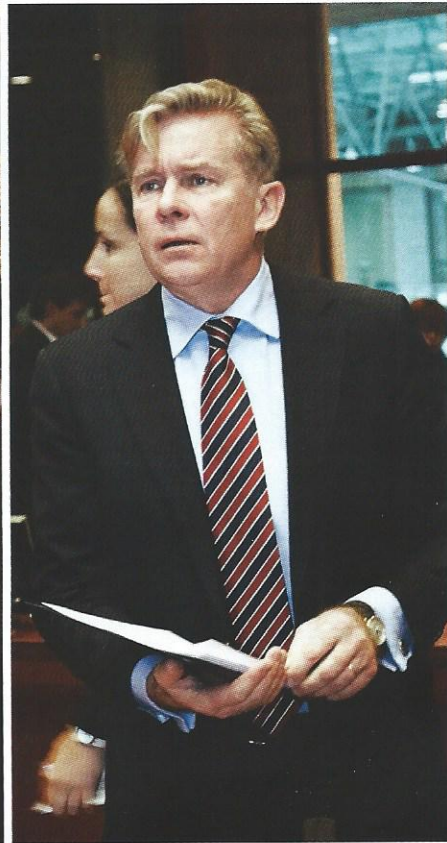
Een van de kwesties die ongewild weer op de agenda van de internationale gemeenschap is gekomen, is die van de Poolse minderheid in Litouwen. De Poolse gemeenschap die ruim 230.000 zielen telt (ongeveer acht procent van de totale bevolking in Litouwen) woont van oudsher in de regio van de Litouwse hoofdstad Vilnius. Deze regio ligt aan de Pools-Litouwse grens. Dat verklaart mogelijk de negatieve houding van de Litouwse autoriteiten tegenover de Poolse minderheid. Deze beklaagt zich over de beperking van het gebruik van de Poolse taal en over de vervanging van het Pools door het Litouws in het basisonderwijs voor hun kinderen. Warschau heeft zich deze grieven van de volksgenoten aan

Baltische regio.

Poolse minister van Buitenlandse zaken Radek Sikorski (li) hier met mevrouw Ashton.
Bron: euobserver.com

Audronius Azubalis, minister van Buitenlandse Zaken van Litouwen. Bron: EU

de andere kant van de grens aangetrokken en partij gekozen voor de Poolse gemeenschap. Dit heeft weer kwaad bloed gezet in Vilnius, dat de Poolse regering beschuldigt van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Litouwen. De situatie raakte de afgelopen maanden zo verslechterd dat de Poolse en Litouwse ministers van Buitenlandse Zaken, Radek Sikorski en Audronius Azubalis, niet meer met elkaar spraken. Een en ander werd nog eens verergerd omdat het Europese Hof in mei 2011 de kant van de Litouwse staat koos in een zaak die tegen Litouwen was aangespannen door een echtpaar waarvan de mannelijke helft een 'Poolse' Pool is en de vrouwelijke helft een Litouwse Poolse. Het echtpaar wil dat de echtgenote in officiële, Litouwse documenten de Poolse spelling van de achternaam van haar man mag gebruiken. Dat is tot op heden door de Litouwse autoriteiten geweigerd. Het Hof erkende wel dat dit complicaties geeft, immers de achternamen van beide echtgenoten worden nu in Poolse en Litouwse documenten anders gespeld.

Veiligheidsdimensie

De Pools-Litouwse betrekkingen hebben vanwege de span-

ningen rond de Poolse minderheid een eigen, oncontroleerbare dynamiek gekregen. Niet alleen de verdere ontwikkeling van energie- en transportverbindingen, maar ook de militaire veiligheid van Europa in de nog altijd kwetsbare, Baltische regio zijn in het geding. Het Poolse leger speelt immers een cruciale rol bij de beveiliging van de Baltische staten. Mogelijk zijn hierdoor de Poolse luchtpatrouilles boven het Balticum vanaf een Litouwse vliegbasis vooralsnog buiten de discussie gebleven.

In Brussel en Washington is men weinig gelukkig met de oplopende spanningen tussen de beide bondgenoten. Ook het neutrale Zweden is bezorgd. Daarom is de Hoge Commissaris voor de nationale en etnische minderheden, Knut Vollebaek, naar Litouwen gezonden om het conflict te dempen. Voorlopig heeft de Noor nul op het rekest gekregen. De Litouwers hebben hem te kennen gegeven dat hij het Litouwse parlement niet om verandering van wetgeving in deze kwestie moet vragen.

De veiligheidsbelangen in deze regio van Europa zijn echter zo groot dat zij onvermijdelijk tot een intensievere bemiddeling in deze kwestie nopen. <

Rectificatie

In mijn vorige column (ARMEX 96-6 van december 2012) legde ik de heer De Hoop Scheffer in de mond dat Duitsland consequent de opt-out strategie aan de consensusopbouw vooraf laat gaan binnen de NAVO-planning. Onder verwijzing naar de deelname van Duitsland aan missies in onder meer Kosovo en Afghanistan, gaf hij aan dat zijn woorden onjuist zijn weergegeven. Wel erkent hij dat het Duitse profiel in de internationale arena onduidelijk is.